

Stockholm den 22 september 2025

R-2025/1131

Till Klimat-och näringslivsdepartementet

KN2025/00134

Sveriges advokatsamfund har genom remiss den 15 maj 2025 beretts tillfälle att yttra sig över Energimarknadsinspektionens rapport En effektiv bekämpning av marknadsmissbruk på grossistmarknaderna för energi (Ei R2025:02).

Sammanfattning

Advokatsamfundet har på ett övergripande plan ingen erinran mot Energimarknadsinspektionens författningsförslag med syfte att införa de krav som följer av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1227/2011 av den 25 oktober 2011 om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi ("Remit") samt av Europaparlamentets och Rådets förordning (EU) 2024/1106 av den 11 april 2024 om ändring av förordningarna (EU) nr 1227/2011 och (EU) 2019/942 vad gäller förbättrande av unionens skydd mot otillbörlig marknadspåverkan på grossistmarknaden för energi ("Ändringsförordningen").

Advokatsamfundet har dock ett antal synpunkter på vissa av författningsförslagen.

Med hänsyn till att lagförslaget i stora delar tagits fram med lagen (2016:1306) med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning som förebild, är det generellt välbalanserat i sitt upplägg. Advokatsamfundet är positivt till att det straffrättsliga regelverket kompletteras med administrativa sanktioner. Samtidigt vill Advokatsamfundet understryka att de föreslagna bestämmelserna måste vara tydliga

och uppfylla höga krav på rättssäkerhet. Det är av största vikt att den som kallas till förhör eller riskerar tillsynsåtgärder får möjlighet att tillkalla och anlita juridiskt biträde på ett sätt som är praktiskt genomförbart. Advokatsamfundet ställer sig t.ex. tveksamt till om en tidsfrist om ungefär en timme vid oannonserade undersökningar är tillräcklig för att säkerställa rätten till juridiskt biträde, i synnerhet när regelverket kan träffa även privatpersoner. Ett annat exempel är att Advokatsamfundet anser att det bör förtydligas vad som avses med att tillsynsmyndigheten vid undersökning har rätt till tillträde till ”andra utrymmen som disponeras eller kan antas disponeras i verksamheten”.

Vidare efterlyser Advokatsamfundet förtydliganden kring de föreslagna sanktionsavgifterna, särskilt de föreslagna bestämmelserna i 5 kap. 6 – 8 §§ *lagen (2025:xxxx) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi*, där konstruktionen riskerar att skapa oklarhet kring vilka avgiftsnivåer som de facto kan bli aktuella.

Slutligen välkomnar Advokatsamfundet att yrkande om sanktionsavgift enligt förslaget enbart kan prövas av domstolen vid åtal om åtalet ogillas eller inte prövas. Denna avgränsning är viktig för att undvika dubbelbestraffning i strid med överordnad rättighetslagstiftning och därigenom upprätthålla individens rättssäkerhet.

Synpunkter

Med hänsyn till att lagförslaget i stora delar tagits fram med *lagen (2016:1306)* med kompletterande bestämmelser till EU:s marknadsmissbruksförordning som förebild, är det generellt välbalanserat i sitt upplägg. Advokatsamfundet anser att det är positivt att det straffrättsliga regelverket kompletteras med administrativa sanktioner och att det enbart är de mer allvarliga överträdelserna som förblir kriminaliserade. Det är dock av avgörande betydelse att detta sanktionssystem uppfyller höga rättssäkerhetskrav samt att bestämmelserna är tydliga och förutsebara.

Rätt till juridiskt biträde

Enligt 3 kap. 3 § i *lagen (2025:xxxx) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi* föreslås att tillsynsmyndigheten får förelägga den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig på förhör på tid och plats som tillsynsmyndigheten bestämmer. Ett

föreläggande gäller omedelbart, om inte annat bestäms. Föreläggandet får förenas med vite. Advokatsamfundet anser att det i lagen bör anges att den som föreläggs att inställa sig till förhör har rätt att tillkalla juridiskt biträde att närvara vid detta förhör. När det gäller platsundersökning i 3 kap. 4 § nämnda lagförslag, anføres i författningskommentaren att detta reglerar platsundersökningar som sker frivilligt efter överenskommelse med de personer som omfattas av utredningen. Till undvikande av oklarheter anser Advokatsamfundet att detta bör anges direkt i lagen.

Det föreslås vidare enligt 4 kap. 6 § i ovan nämnda förslag till ny lag att den som tillsynsmyndigheten ska genomföra en undersökning hos enligt 4 kap. 1 § (platsundersökning efter beslut av domstol) har rätt att tillkalla juridiskt biträde. Det föreslås vidare att i avvaktan på att ett sådant biträde inställer sig får tillsynsmyndigheten inte påbörja undersökningen. Detta gäller dock enligt förslaget inte om undersökningen onödigt fördröjs. Ett beslut enligt 1 § får enligt 3 § meddelas utan att den som ansökan avser har fått tillfälle att yttra sig. I författningskommentaren anges att en rimlig tid att avvakta för att bereda juridiskt biträde att inställa sig som normalregel kan vara omkring en timme, även om en bedömning måste göras i varje enskilt fall. Advokatsamfundet anser att det är positivt att tillsynsmyndigheten som huvudregel inte får påbörja undersökningen innan ett juridiskt biträde inställt sig om sådan begäran görs, men ifrågasätter om det är rättssäkert och skäligt att ett juridiskt biträde enbart har cirka en timme på sig att inställa sig, när det är fråga om oannonserade platsbesök. Detta riskerar att beröva den hos vilken undersökningen genomförs möjligheten till juridiskt biträde i praktiken. Det kan härvid noteras att den hänvisning till förarbetena som görs i författningskommentaren är från 1992–1993 och att både samhället samt arbetssätt för juridiska biträden ändrats sedan dess. Advokatsamfundet anser att detta är av särskild betydelse eftersom reglerna om undersökning även kan omfatta åtgärder gentemot privatpersoner. Är det en juridisk person med större intern organisation som drabbas av en undersökning, har denne mer kunskap samt förmåga att anlita juridiskt biträde med kort varsel. En privatperson som är föremål för tillsynsåtgärder har sannolikt varken kunskap om sin rätt att begära närvaro av juridiskt biträde vid en undersökning eller samma förutsättningar att på kort tid anlita ett rättsligt biträde. Advokatsamfundet anser därför att det bör tydliggöras i författningstext att tillsynsmyndigheten har en skyldighet att informera om rätten att tillkalla juridiskt biträde. Det bör i vart fall vara tydligt av författningsmotiven att tillsynsmyndigheten ska verka för att den som åtgärden riktas

mot ska informeras om möjligheten att begära rättsligt biträde och att biträdet ska ha rimlig möjlighet att hinna inställa sig innan undersökning påbörjas, särskilt i fråga om privatpersoner.

Undersökning

Advokatsamfundet anser att det bör förtydligas var undersökningar enligt 4 kap. 5 § p. 4 i *lagen (2025:xxxx) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi* får genomföras. Av fjärde punkten följer att tillsynsmyndigheten när den genomför undersökningar har rätt att få tillträde till ”andra utrymmen som disponeras eller kan antas disponeras i verksamheten”. Advokatsamfundet anser att det i förarbetena till lagen bör konkretiseras vilken typ av andra utrymmen som avses, liksom att det i det fortsatta lagstiftningsarbetet görs en bedömning av vilka konsekvenser detta skulle kunna få, särskilt med beaktande av att det är fråga om en åtgärd som kan riktas mot privatpersoner.

Sanktionsavgifter

Den föreslagna bestämmelsen i 5 kap. 6 § i *lagen (2025:xxxx) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om integritet och öppenhet på grossistmarknaderna för energi* är otydlig vad gäller vilket högsta sanktionsbelopp som kan utfärdas. För en överträdelse ska den maximala sanktionsavgiften fastställas till *minst* 15 procent av den juridiska personens omsättning närmast föregående räkenskapsår eller, i förekommande fall, motsvarande omsättning på koncernnivå, och för en fysisk person, minst ett belopp som per den 7 maj 2024 i svenska kronor motsvarade 5 miljoner euro. Vidare anges i samma bestämmelse att den administrativa sanktionsavgiften inte får överstiga 20 procent av den berörda juridiska personens totala årsomsättning det föregående räkenskapsåret. Beträffande fysiska personer anges att beloppet för de administrativa sanktionsavgifterna inte får överstiga 20 procent av den berörda fysiska personens årsinkomst det föregående kalenderåret. Det är därmed oklart vilken administrativ sanktionsavgift som en överträdelse kan innebära. Advokatsamfundet anser att detta bör förtydligas, förslagsvis med i vart fall införandet av ordet ”trots” på sätt som anges i Ändringsförordningen.¹ 5 kap. 6 – 8 §§

¹ Dvs. ”[t]rots punkt [XX] får beloppet för de administrativa sanktionsavgifterna inte överstiga 20 % /.../”.

bör även alla ha samma upplägg i linje med hur Ändringsförordningen är formulerad. Detta spär i annat fall på otydligheten hur nivåerna ska förstås.

Advokatsamfundet anser därtill att det är otydligt om någon skillnad avses med omsättning närmast föregående räkenskapsår och total årsomsättning i 5 kap. 6 – 8 §§. Detta bör förtydligas i det fortsatta lagstiftningsarbetet.

Straffrättsliga sanktioner

Advokatsamfundet anser att det är positivt att ett yrkande om sanktionsavgift enbart får prövas av rätten, om detta framställs när åklagaren väckt åtal, om åtalet ogillas eller läggs ned och målet därför skrivs av i den delen, då det annars hade kunnat bli en fråga om dubbelbestraffning för en och samma överträdelse.

SVERIGES ADVOKATSAMFUND

Mia Edwall Insulander